

СИЛАБУС

освітнього компонента

«ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ»

Ступінь освіти:

фаховий молодший бакалавр

Освітньо-професійна
програма:

Психологія

Галузь знань:

05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність:

053 Психологія

Посилання на курс у системі
дистанційного навчання:

<https://posekmodule.km.ua/course/view.php?id=1541>

Семестр:

Кількість

Мова викладання:

III

кредитів:

державна (українська)

3

Розклад занять: <https://kpdi.edu.ua/studentu/rozklad-zanyat>

Керівник курсу:

Фаїн Альбіна Володимирівна,

викладач вищої категорії, викладач-методист, викладач
психологічних дисциплін

Контактна
інформація:

тел. +380974417372

e-mail. fainalbina@gmail.com

Інформація про
консультації (за
потреби):

очна/онлайн (Viber, Google Meet, Zoom) (за потреби)

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни:	формування у студентів цілісного уявлення про сутність, принципи, етапи та форми психологічної допомоги; оволодіння базовими технологіями консультування, розвиток професійно важливих якостей консультанта (емпатії, рефлексії, конгруентності, етичної відповідальності), а також здатності надавати психологічну підтримку особам у складних життєвих обставинах, у тому числі в умовах соціальних криз, війни, втрати та переселення.
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	4

Форма навчання	очна
Статус навчальної дисципліни	<i>обов'язковий освітній компонент</i>
Перелік навчальних дисциплін, які мають бути вивчені раніше, перелік раніше здобутих результатів навчання	Перелік навчальних дисциплін, які мають бути вивчені раніше: <i>загальна психологія; вступ до спеціальності, психологія спілкування та етичні засади діяльності психолога, соціальна психологія, основи психодіагностики</i> Перелік раніше здобутих результатів навчання: РН 1. Аналізувати, порівнювати та пояснювати психічні й соціально-психологічні явища. РН 18. Дотримуватися безпеки життєдіяльності та вживати заходів щодо збереження навколишнього середовища
Підсумковий (семестровий, річний) контроль	екзамен

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Індекс матриці ОПП	Програмні компетентності та результати навчання
РН 1	Аналізувати, порівнювати та пояснювати психічні й соціально-психологічні явища.
РН 2	Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
РН 5	Користуватися діагностичними методиками, які дозволяють оцінити індивідуальні особливості особистості; інтерпретувати власні психічні стани; проводити елементарні психологічні дослідження.
РН 6	Формулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
РН 7	Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
РН 8	Знати та розуміти зміст й основні стратегії професійної діяльності психолога в системі інклюзивної освіти.
РН 11	Володіти базовими навиками надання консультативної допомоги різним категоріям клієнтів.
РН 12	Обирати та реалізовувати ефективні методи просвітницької та психопрофілактичної роботи, заходи психологічної допомоги, відповідно до вимог замовника та з урахуванням індивідуальних особливостей особистості.
РН 13	Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
РН 14	Ефективно виконувати різні ролі у команді в процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
РН 15	Використовувати нормативно-правові документи та дотримуватися вимог професійної діяльності.
ІК	Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання у сфері психології в процесі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів.
ЗК 1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2	Розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога.
ЗК 3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 5	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК 9	Здатність до конструктивного спілкування, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми та налагоджувати ефективну міжособистісну комунікацію, поважати різноманітність та мультикультурність.
СК 1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
СК 2	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
СК 3	Здатність розуміти індивідуальні-психологічні відмінності особистості та враховувати основні підходи до їх вивчення.
СК 4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
СК 5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
СК 6	Здатність діагностувати зміст та психологічні особливості розвитку психічних процесів, станів, особистісних властивостей.
СК 7	Розуміння нормативно-правової бази діяльності психолога та особливостей ведення документації психологічної служби, здатність дотримуватися норм професійної етики.
СК 8	Здатність надавати первинну психологічну та кризову допомогу (індивідуальну та групову), у тому числі особам з особливими освітніми потребами та вразливим групам населення.
СК 9	Здатність розуміти сутність, форми та методи проведення просвітницьких, інформаційно консультативних та психопрофілактичних заходів для створення безпечного психологічного середовища.
СК 10	Здатність застосовувати технології психологічного супроводу та методи корекційно-розвивальної роботи в процесі взаємодії з особами з особливими освітніми потребами.
СК 11	Здатність до ефективного міжособистісного спілкування, емпатійного слухання, емоційної стабільності, толерантності.

СТРУКТУРА КУРСУ

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійні		
6	4			18		Змістовий модуль 1. Вступ до психологічної допомоги та консультування (базові засади)
2				6	Тема 1. Психологічна допомога в сучасному суспільстві	Знати: види психологічної допомоги; її місце в системі підтримки; особливості соціального контексту (війна, ВПО, сирітство, вразливі групи). Розуміти: роль психолога в адаптації та підтримці стійкості; вплив соціальних криз на психіку. Уміти: визначати вид психологічної допомоги; аналізувати запити клієнтів у

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійні		
						сучасних умовах; формулювати обґрунтовані висновки щодо потреб клієнтів.
2				2	Тема 2. Психологічне консультування як форма допомоги	Знати: професійні та особистісні компетентності консультанта; ключові якості (емпатія, прийняття); ризики професійної деформації. Розуміти: вплив особистості консультанта на процес допомоги; значення саморефлексії. Уміти: оцінювати власні компетентності; здійснювати професійну рефлексію; визначати напрями саморозвитку.
	2			6	Тема 3. Компетентності консультанта. Роль особистісних якостей	Знати: професійні та особистісні компетентності консультанта; ключові якості (емпатія, автентичність, прийняття); ризики професійної деформації. Розуміти: вплив особистості консультанта на процес допомоги; значення саморефлексії. Уміти: оцінювати власні компетентності; здійснювати професійну рефлексію; визначати напрями саморозвитку.
2	2			4	Тема 4. Комунікативні техніки консультативної допомоги	Знати: вербальні й невербальні техніки; принципи активного слухання; особливості терапевтичної комунікації. Розуміти: значення емпатії та невербальних сигналів; механізми утворення терапевтичного клімату. Уміти: використовувати комунікативні техніки; підтримувати довіру та контакт; аналізувати власну комунікацію.
12	4		4	30		Змістовий модуль 2. Технології та інструменти консультування
2				2	Тема 5. Консультативний контакт	Знати: умови формування контакту; структуру першої зустрічі; поняття перенесення і контрперенесення. Розуміти: важливість першого враження; чинники довіри; роль професійних меж. Уміти: встановлювати контакт із клієнтом; регулювати емоційну дистанцію; працювати з первинною тривогою.
2			2	8	Тема 6. Структурування процесу консультування	Знати: етапи консультування; моделі процесу; п'ятикрокову модель інтерв'ю. Розуміти: логіку переходів між етапами; важливість структури для безпеки клієнта. Уміти: організовувати консультацію за моделлю; узгоджувати очікування;

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійні		
						підтримувати рамку процесу.
2	2			4	Тема 7. Активне слухання та використання запитань. Техніки активного слухання.	Знати: типи запитань; техніки активного слухання; типові помилки консультанта. Розуміти: роль запитань у проясненні проблеми; вплив активного слухання на терапевтичний альянс. Уміти: ставити доречні запитання; застосовувати парафраз, резюмування, відображення почуттів; уникати некоректних формулювань.
2			2	4	Тема 8. Інструменти проактивного втручання (інтерпретація, підсумовування, рефреймінг).	Знати: інтерпретацію, підсумовування та рефреймінг; правила їх застосування. Розуміти: як ці техніки сприяють змінам; ризики передчасних інтервенцій. Уміти: формувати коректні інтерпретації; узагальнювати ключові моменти; допомагати клієнту змінювати перспективу.
2				8	Тема 9. Запит клієнта: явний, прихований, розмитий	Знати: види запитів; структуру запиту; методи прояснення. Розуміти: різницю між проблемою, скаргою та запитом; етичні межі в роботі із запитом. Уміти: уточнювати глибинний запит; проводити контракування; аналізувати запити у складних випадках.
2	2			4	Тема 10. Консультативна гіпотеза.	Знати: сутність гіпотези; види гіпотез; методи перевірки. Розуміти: роль гіпотези в плануванні роботи; важливість корекції гіпотези у процесі консультування. Уміти: формулювати робочі гіпотези; перевіряти їх; пов'язувати гіпотезу з інтервенціями.
10	4		2	32		Змістовий модуль 3. Консультування в умовах криз і складних життєвих ситуацій
4				4	Тема 11. Робота з опором клієнта.	Знати: причини опору; форми прояву; техніки подолання. Розуміти: психологічні механізми опору; його адаптивну функцію. Уміти: розпізнавати опір; використовувати стратегії його пом'якшення; підтримувати співпрацю з клієнтом.

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійні		
2			2	12	Тема 12. Технології роботи зі стресом, тривогою та кризові інтервенції.	Знати: моделі кризового втручання; техніки стабілізації; особливості запитів у кризі. Розуміти: механізми стресу та травматичних реакцій; потреби вразливих груп. Уміти: застосовувати ППД і кризове втручання; стабілізувати клієнта; визначати ситуації для перенаправлення.
2				8	Тема 13. Консультування в умовах соціальних криз	Знати: типові запити клієнтів у війні, переселенні та втраті; принципи соціально чутливого підходу. Розуміти: вплив соціальної кризи на поведінку та адаптацію; специфіку роботи з дітьми, ВПО, сиротами. Уміти: здійснювати оцінку кризових потреб; адаптовувати методи консультування до контексту; взаємодіяти з мультидисциплінарними службами.
	4			6	Тема 14. Спеціальні проблеми консультування	Знати: особливості роботи з агресивними, тривожними й немотивованими клієнтами; протоколи деескалації. Розуміти: психологічні механізми агресії та блокування мотивації. Уміти: застосовувати техніки деескалації; працювати з опором; забезпечувати безпеку.
4				2	Тема 15. Сімейне консультування	Знати: моделі сімейної терапії; типові сімейні запити; особливості сімейної динаміки. Розуміти: механізми сімейних конфліктів; вплив кризових подій на сімейну систему. Уміти: аналізувати сімейні взаємодії; фасилітувати конструктивний діалог; формулювати сімейні терапевтичні цілі.
			2	18		Змістовий модуль 4. Професійний розвиток консультанта
					Тема 16. Саморефлексія та профілактика професійного вигорання	Знати: симптоми вигорання; моделі профілактики; засоби самопомоги. Розуміти: чинники ризику у роботі консультанта; роль саморефлексії. Уміти: відстежувати власний стан; застосовувати техніки відновлення; будувати особистий план самопомоги.

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійні		
					<i>Тема 17. Супервізія та інтервізія як професійна підтримка.</i>	Знати: форми супервізійної підтримки; принципи інтервізії; професійні стандарти. Розуміти: значення супервізії для якості роботи; відмінності між супервізією та терапією. Уміти: презентувати професійний кейс; отримувати та давати зворотний зв'язок; брати участь у групах підтримки.
32	12	-	8	98	Всього 150	

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Нормативна база освітнього процесу доступна за посиланням

<https://kpdi.edu.ua/publicna-informatsiia/polozhennya-yaki-reglamentuyut-diynalnist-institutu>

Дотримання умов доброчесності	Дотримання положень Кодексу академічної доброчесності НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут».
Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти	Зарахування результатів навчання у неформальній та інформальній освіті здійснюється згідно з Положенням про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у НРЗВО КПДІ, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту освітнього компонента (окремій темі або змістовому модулю): закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту освітнього компонента (окремій темі або змістовому модулю). Критерії оцінювання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті. 1. Наявність документа про завершення: сертифікат, диплом, грамота або інший документ, що підтверджує успішне проходження. 2. Відповідність змісту отриманих знань та здобутих результатів навчання тематиці курсу: у випадку якщо це курси, вебінари, семінари, круглі столи тощо, їх тематика має відповідати одній або кільком темам, які визначені даною робочою програмою. 3. Система оцінювання. Здобувач отримує: - відмінно (12-10 балів), якщо курс має значний обсяг, містить практичну складову, зміст курсу повністю відповідає програмним результатам навчання. Здобувач, який отримує оцінку «відмінно», демонструє глибокі, системні знання та високий рівень практичних навичок, здобутих у неформальній освіті. Він не просто засвоїв

	матеріал, а й здатен застосовувати його в реальних умовах, аналізувати та створювати власні рішення; - добре (9-7 балів): якщо зміст збігається з основними положеннями певної теми. Здобувач на цьому рівні володіє основними знаннями та вміннями, які відповідають ключовим положенням певної теми. Уміє застосовувати отримані знання в типових, стандартних ситуаціях. Здатний виконати практичні завдання, що були частиною курсу. Може виконувати аналітичну роботу, але потребує додаткових роз'яснень для вирішення нестандартних проблем; - задовільно (6-4 балів): короткостроковий семінар або тренінг, що дає базове розуміння теми. Здобувач володіє базовим розумінням теми, але його знання є фрагментарними, а навички – обмеженими. Його знання є поверхневими, і він може мати значні труднощі з поясненням взаємозв'язків між різними аспектами теми.
Очікування	Організація освітнього процесу та відвідування занять відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»», «Положення про організацію освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі Кам'янець-Подільський фаховий коледж НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»», «Положення «Про контроль та критерії оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів освіти у Відокремленому структурному підрозділі Кам'янець-Подільський фаховий коледж Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»».
Відвідування занять	Відвідування лекційних, практичних та семінарських занять з дисципліни є обов'язком для всіх студентів відповідно до розкладу.
Відпрацювання пропусків занять	Студент, який пропустив заняття, самостійно вивчає матеріал за наведеними у силабусі джерелами інформаційного забезпечення і ліквідує заборгованість під час консультацій. Відпрацювання пропусків занять відбуваються відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу».
Допуск до екзамену	Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу» всі студенти, котрі не мають пропусків занять (відпрацювали пропуски занять) допускаються до іспиту.
Підсумкова оцінка	Результати контролю оцінюються за 4-бальною шкалою та доводяться до відома студентів не пізніше трьох днів з часу його проведення із внесенням результатів у документи обліку успішності студентів. Студенти, які до початку сесії мають хоча б з одного виду контролю (змістового модуля) незадовільні оцінки, не одержують підсумкову оцінку і не допускаються до екзамену рішенням Педагогічної ради як такі, що не виконали навчальної програми з дисципліни. Деталі, щодо підсумкового контролю окреслені у «Положенні

	про організацію освітнього процесу» та «Положенні про контроль та критерії оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів освіти у Відокремленому структурному підрозділі Кам'янець-Подільський фаховий коледж Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут».
Екзаменаційна оцінка	Результати екзамену оцінюються за 4-бальною шкалою у відповідності до «Положення про контроль та критерії оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів освіти у Відокремленому структурному підрозділі Кам'янець-Подільський фаховий коледж Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»».

ВЕРИФІКАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
Критерії оцінювання навчальної діяльності студента
Оцінювання за 4-бальною шкалою

Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Диференційований залік
Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	Зараховано з оцінкою «відмінно»
Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно варіативний)	добре	Зараховано з оцінкою «добре»
Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	Зараховано з оцінкою «задовільно»

Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Диференційований залік
Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивно-продуктивний) з можливістю повторного складання семестрового контролю	незадовільно	не зараховано

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

Нормативно-правова база	- Етичний кодекс психолога. - Лист МОН від 30.11.2020 № 6/1427-20 «Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти». - Лист ІМЗО від 30.03.2023 № 21/08-494 «Про удосконалення роботи фахівців психологічної служби у системі освіти України» - Лист ІМЗО від 07.07.2025 № 21/08-586 «Про методичні рекомендації «Пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти України в 2025/2026 навчальному році» - Наказ МОН № 609 від 08 червня 2018 року «Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». - Наказ МОН України «Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України» №1/9-477 від 24.07.2001р. - Наказ МОН України «Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи освіти» від 19.10.2001р. № 691. - Положення про психологічну службу системи освіти України. Наказ МОН України № 509 від 22.05.2018р Офіційний сайт Верховної Ради України – https://zakon.rada.gov.ua - Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 2 трав. 2025 р. Відомості Верховної Ради України, 2017, № 38-39, С.380 - Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. Відомості Верховної Ради України, 2001, № 30, С.142
--------------------------------	---

Основна література	11. Васильєва, Г. В. Загальна психологія: навч. посіб./ Г. В. Васильєва. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с. 12. Галушко В. П. Діловий протокол та ведення переговорів / Галушко В. П. Вінниця: НОВА КНИГА, 2002. 223 с. 13. Гах Й. М. Етика ділового спілкування : навч. посібник Київ: Центр навч. літератури, 2005. 160 14. Гуцало Е. У. Психологія вікового розвитку особистості. Навчально-методичний посібник. Кіровоград: Імекс ЛТД, 2010. 216 с. 15. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посібник Київ: Центр навч. літератури, 2005. 224 с. 16. Кайдалова Л. Г. К 15 Психологія спілкування: навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. — 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: НФаУ, 2018. 140 с. 17. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»/ А.В. Курова Одеса: Фенікс, 2020. 79с. 18. Фабер А., Мазліш Е. Мистецтво спілкування з дітьми. Вдома та в школі. Київ: Країна мрій. 2012. 240 с.
Інтернет-ресурси	19. Офіційний сайт Верховної Ради України – https://zakon.rada.gov.ua 20. Освітній портал «На Урок» – https://naurok.com.ua 21. Електронна бібліотека НПУ імені М. П. Драгоманова Режим доступу https://enpuir.npu.edu.ua 22. Сайти з неформальної освіти: платформа Прометеус. Режим доступу: https://prometheus.org.ua/; студія онлайн-освіти 23. EdEra. Режим доступу: https://www.ed-era.com/courses/; 24. Освітній Хаб - EduHub.in.ua. Режим доступу: https://eduhub.in.ua. 25. Наукова періодика України https://www.nbuv.gov.ua 26. Сторінка курсу Основи психологічної допомоги та консультування. Режим доступу: https://posekmodule.km.ua/course/view.php?id=1541